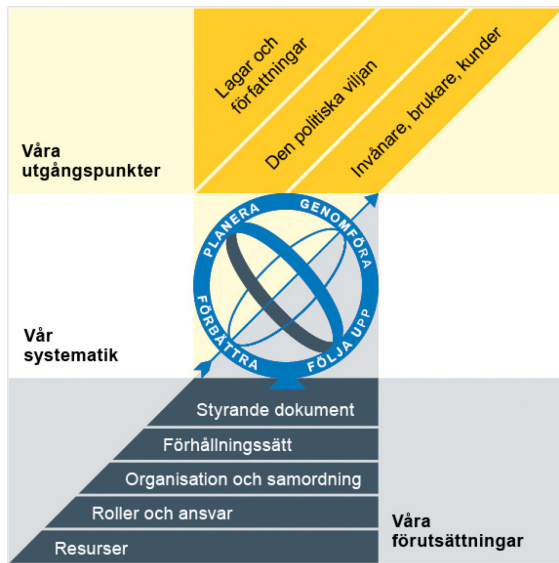

Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

Planerande styrande dokument

Vision
Program
► Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Utpekade nämnder och styrelser	Diarienummer: 1669/20 (SLK-2023-00044)	Datum och paragraf för beslutet: 2023-10-12, § 13
Dokumentsort: Plan	Giltighetstid: 2023 - 2025	Senast reviderad: 2023-12-22	Dokumentansvarig: Stadsledningskontoret, avdelning sammanslutning, avdelningschef

Bilagor:

Bilaga 1: Styrande dokument, bilaga 2: Indikatorer, bilaga 3: Preventionspyramiden

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna plan	4
Vem omfattas av planen	4
Giltighetstid	4
Bakgrund	4
Koppling till andra styrande dokument	4
Stödande dokument	5
Genomförande av denna plan	5
Uppföljning av denna plan	5
Utgångspunkter för handlingsplanen	5
Definition av utsatta områden	6
Planens mål	8
Flera styrande dokument – samma mål	8
Planen	8
Fokusområden och insatser	8
Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor	9
Insatser	10
Fokusområde 2: Stadsutveckling	19
Fokusområde 3: Grundläggande säkerhet och trygghet	23
Insatser	24
Fokusområde 4: Inflytande, delaktighet och tillit	27
Insatser	28

Inledning

Syftet med denna plan

Handlingsplanens syfte är att skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla insatser som på olika sätt bidrar till att utvecklingen i stadens särskilt utsatta områden vänds och att inga områden klassas som särskilt utsatta år 2025.

Vem omfattas av planen

Denna plan gäller för utpekade nämnder och styrelser.

Giltighetstid

Denna plan gäller för perioden 2023 till 2025.

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och styrelser ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025. Insatserna ska särskilt riktas till de områden som polisen pekat ut som särskilt utsatta.

Koppling till andra styrande dokument

Det finns flera program och planer bland stadens styrande dokument som syftar till att motverka förhållanden och företeelser som på olika sätt bidrar till att ett område räknas som utsatt. De dokument som innehåller jämlikhetsfrämjande, trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder är relevanta för att vända utvecklingen i de utsatta områdena. De insatser som beskrivs i dokument som rör våldsbejakande extremism, hedersrelaterat våld och förtryck, otillåten påverkan och andra företeelser som bidrar till ett områdes utsatthet, ska utföras av de nämnder och styrelser som har ansvar för genomförandet och prioriteras i de särskilt utsatta områdena. Förutom de av kommunfullmäktige fattade beslut om åtgärder som gäller hela staden, kan respektive nämnd och styrelse ha beslutat om strategier och planer som styr den egna verksamheten och som är angelägna att följa för att målet med denna handlingsplan ska uppnås. Till dessa hör framför allt Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030 som riktar sig till Förvaltnings AB Framtiden och dess dotterbolag. Människor som bor och lever i utsatta områden har samma rätt till kommunal service som övriga göteborgare och kommer i kontakt med de flesta av stadens verksamheter. I bilaga 1 ges en överblick över de stadenövergripande dokument vars insatser har betydelse för att bidra till målet att inga områden ska vara särskilt utsatta. Vissa av dem har som syfte att motverka en del av de kriterier som utgör ett utsatt område. En följsamhet till dessa planer och program är en förutsättning för att vända utvecklingen i utsatta områden.

Stödande dokument

Följande dokument har använts vid framtagandet av handlingsplanen och stödjer handlingsplanens insatser:

- Överenskommelse mellan Göteborgs Stad och civilsamhällets organisationer
- Jämlikhetsrapporten 2017 – Skillnader i livsvillkor i Göteborg
- 34-punktsprogrammet – regeringens åtgärder mot gängkriminalitet
- Kriminell påverkan i lokalsamhället – en lägesbild av utvecklingen i utsatta områden
- Regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation år 2017 – 2025
- Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation
- Gerell, Hallin, Nivall och Westerdahl (2020) Att vända utvecklingen – från utsatta områden till trygghet och delaktighet
- Roelofs och Salonen (2019) Insatser i utsatta områden
- Värdeskapande stadsutveckling – Värdering av stadskvaliteter för bostäder, kontor och handel i Göteborgsregionen (2016)
- Brå: Ett urval rapporter och analyser med anknytning till socialt utsatta områden

Genomförande av denna plan

Varje nämnd och styrelse med utpekat ansvar i handlingsplanen ansvarar för implementeringen i den egna organisationen och genomförandet av respektive insats. Nämnder och styrelser med utpekat samordningsansvar ansvarar för samordningen av respektive insats. Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja en samlad implementering, genomförande och samordning av handlingsplanen som helhet och andra näraliggande styrande dokument.

Uppföljning av denna plan

Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025 och andra näraliggande styrande dokument som bidrar till målet. Uppföljning ska göras en gång per år och rapporteras till kommunfullmäktige i ordinarie uppföljningsprocess.

Uppföljning gällande denna handlingsplan ska göras avseende måluppfyllelse för ett antal indikatorer, se bilaga 2. Utöver dessa kan det finnas indikatorer i andra planer och program som visar på måluppfyllelsen att inga områden ska vara särskilt utsatta och som bidrar till den samlade uppföljningen. I uppföljningen ska underlag samlas in på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna.

Utgångspunkter för handlingsplanen

Handlingsplanen syftar till att nå målet att inga områden i staden ska vara särskilt utsatta områden år 2025. För att nå målet krävs trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder men lika viktiga är åtgärder som minskar och motverkar segregationen och ökar jämlikheten. Handlingsplanen är en av de viktiga byggstenar som tillsammans med

närallgande styrande dokument utgör stadens kraftsamling mot de kriterier som skapar utsatta och särskilt utsatta områden.

Göteborgs Stads åtgärder mot segregation och för ökad jämlikhet är en förutsättning för att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet ska ge resultat.

Handlingsplanen har därför tagit avstamp i Göteborgs Stads program och plan för en jämlik stad vars mål och strategier bidrar till att förbättra människors livsvillkor, hälsa och socioekonomiska förutsättningar. Dessa utgör en viktig grund för att vända utvecklingen i utsatta, särskilt utsatta och riskområden, men det är inte tillräckligt. Staden måste också utföra åtgärder mot de företeelser som gör att ett område av polisen klassas som utsatt. Därför kommer det också att finnas en handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen. Dessa båda handlingsplaner är tänkta att komplettera varandra. Båda utgår också från strategier i det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet.

Handlingsplanen framhåller insatser som kommunen har rådighet över och som i vissa fall redan pågår. Syftet är att i de särskilt utsatta områdena förstärka, utöka och utveckla dessa insatser men också att initiera nya åtgärder. Arbetet med att vända utvecklingen behöver ske lokalt. Det pågår redan flera aktiviteter i områdena som bidrar till att målet kan uppnås. Arbetet bedrivs såväl i stadens som i andra aktörers regi samt i samverkan mellan staden och andra aktörer. För att målet ska kunna nås inom utsatt tid krävs en fungerande samverkan mellan stadens förvaltningar och bolag och mellan staden och andra aktörer.

Handlingsplanens fokus ligger främst på barn och unga och deras föräldrar. Barn och unga i grundskoleålder löper störst risk att rekryteras till kriminella gäng. De omfattas av skolplikt och är möjliga att nå genom skola. Det är samtidigt viktigt att främjande insatser sätts in så tidigt som möjligt i barnens liv, för att ge dem bättre förutsättningar inför skolan och vuxenlivet. Därför inriktar sig planen i stor utsträckning på barn från 0 till 16 år då det är en åldersgrupp som det finns goda förutsättningar att påverka inom den tidsperiod som planen gäller, men även på längre sikt.

För att öka förutsättningarna att nå målet inom utsatt tid innehåller planen i huvudsak insatser som bygger på det arbete som redan pågår i de utsatta områdena. Det finns större möjligheter att uppnå resultat inom plantiden om befintliga insatser förstärks, utökas och utvecklas. I stadens verksamheter pågår arbete som bidrar till att uppnå målet och som behöver fortsätta även om det inte finns med som insatser i handlingsplanen. För att förhindra att utvecklingen i områdena avstannar efter 2025, eller att situationen återigen förvärras, kan samtliga insatser fortgå utöver planperioden. För att utsattheten inte ska spridas till andra områden, behöver det ske ett långsiktigt arbete i staden. Det arbetet omfattas inte av denna handlingsplan.

Definition av utsatta områden

Det finns flera benämningar på områden som anses vara utsatta, exempelvis utanförskapsområden, segregerade områden och utsatta områden. Olika myndigheter och aktörer tar fram begrepp och definitioner med olika metoder och för olika syften. Det gör att de olika benämningarna inte alltid belyser samma aspekter av utsatthet.

Uppdraget i budget 2021 att ta fram denna handlingsplan utgår från polisens definition av särskilt utsatta områden, varför detta begrepp används i planen. När polisen använder begreppen utsatt, risk- eller särskilt utsatt område avses bostadsområden där kriminella nätverk i olika grad har påverkan på lokalsamhället. Med utsatt i denna betydelse avses att de boende påverkas negativt, antingen direkt på grund av brottslighet eller extremistisk verksamhet eller indirekt genom de konsekvenser detta leder till såsom otrygghet och rädsla.

Polisens definition ingår i deras nationella lägesbild som tas fram av underrättelseenheten vid Nationella operativa avdelningen (Noa) genom en analys av de områden som inrapporteras av Sveriges lokalpolisområden. Analysen består av en bedömning av graden av utsatthet utifrån fyra kriterier:

- De boendes benägenhet att delta i rättsprocessen
- Polisens möjlighet att utföra sitt uppdrag
- Eventuella parallella samhällsstrukturer
- Extremism, främst våldsbejakande islamistisk extremism

Samtliga områden har också gemensamt att de har en låg socioekonomisk status.

Utsatta områden

Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har inverkan på lokalsamhället. Påverkan kan utgöras av direkta påtryckningar, exempelvis genom hot och utpressning, eller indirekta, som till exempel narkotikahandel och offentliga våldshandlingar. Effekten blir att de boende i området upplever otrygghet, vilket i sin tur leder till en minskad benägenhet att anmäla brott och medverka i rättsprocessen.

Riskområden

Ett riskområde uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område men når inte riktigt upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Läget är dock så alarmerande att det finns en överhängande risk att området riskerar att bli särskilt utsatt om inte adekvata åtgärder sätts in.

Särskilt utsatta områden

Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Ett särskilt utsatt område inbegriper även i viss mån parallella samhällsstrukturer, extremism såsom systematiska kränkningar av religionsfriheten eller starkt fundamentalistiskt inflytande som begränsar människors fri- och rättigheter samt en hög koncentration av kriminella. En ytterligare försvårande uppgift är om det ligger andra utsatta områden i nära anslutning till ett särskilt utsatt område. Då finns det risk för samverkan mellan kriminella personer och nätverk från mer än ett område.

Planens mål

Målet för denna handlingsplan är att Göteborg inte ska ha några särskilt utsatta områden år 2025.

Flera styrande dokument – samma mål

För att vända utvecklingen i särskilt utsatta områden måste många aktörer arbeta tillsammans utifrån ett brett samhällsperspektiv. Aktörerna behöver få de förutsättningar som krävs för att livsvillkoren för boende i områdena ska förbättras. Institutioner som skola, förskola, socialtjänst, sjukvård, polis, ansvarstagande fastighetsägare och ett väl fungerande civilsamhälle är avgörande för trygghet, hälsa och goda livsvillkor.

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Det handlar om universella, selektiva och indikerade insatser. Universella åtgärder riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Selektiva åtgärder fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser och indikerade åtgärder till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Insatserna som staden ska utföra för att vända utvecklingen i utsatta områden behöver rikta sig mot alla nivåer. Handlingsplanen för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025 fokuserar på universella insatser som riktar sig till alla som bor i dessa områden men också på selektiva insatser till barn och unga och föräldrar. Andra styrande dokument inom området fokuserar på flera eller andra nivåer. Exempel på närallgande program och planer och deras förhållande till insatserna framgår av bilden på preventionspyramiden i bilaga 3.

Planen

Fokusområden och insatser

Göteborgs Stads nämnder och styrelser utför inom ramen för sina grunduppdrag varje dag viktigt förebyggande och främjande arbete som på olika sätt bidrar till målet att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden.

Handlingsplanen har tagit fasta på de mål, fokusområden och strategier som beskrivs i Göteborgs Stads program för en jämlik stad och Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

Mot bakgrund av forskning och regeringens reformprogram för att minska segregation, utgår handlingsplanen från fyra fokusområden som behöver stärkas och utvecklas för att motverka utsatthet och kriminalitet i bostadsområden:

- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Stadsutveckling
- Grundläggande säkerhet och trygghet
- Inflytande, delaktighet och tillit

Bland andra program och planer som bidrar till måluppfyllelse kan nämnas Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning och Göteborgs Stads översiktsplan som båda syftar till att skapa hållbara bostäder och livsmiljöer för människor som lever i Göteborg. Att ha en trygg och tillräckligt stor bostad är en förutsättning för goda livsvillkor. Ny bebyggelse av bostäder med olika upplåtelseformer och utveckling av stadens lokala torg är avgörande för att målet att inga områden ska vara särskilt utsatta ska nås.

Att de planer och riktlinjer som tar sikte på de kriterier som utgör särskilt utsatta områden efterlevs är en förutsättning för att vända utvecklingen i berörda områden. Här kan nämnas Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, plan och riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism samt den handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen som är under beredning.

Insatserna nedan utgår från ett eller flera av de ovan beskrivna fokusområdena och knyter ofta an till flera fokusområden än just det de har kategoriserats under. Därför anges också vilka fler fokusområden som insatsen kan kopplas till. Indikatorer och målvärden återfinns i bilaga 2.

Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor

Goda uppväxtvillkor är grundläggande för att barn och unga ska kunna utveckla de förmågor som behövs för att kunna leva ett gott liv. Även om flera problem med segregation ligger på en nationell nivå har staden rådighet över ett flertal åtgärder för att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor. Enligt barnkonventionen ska staden säkerställa barnets rättigheter utan åtskillnad av något slag. Barns rätt till delaktighet är viktig att beakta vid planering och genomförande av insatser. Staden ska också arbeta för att motverka destruktiva normer och värderingar.

Av Göteborgs Stads program för en jämlik stad framgår att en god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under uppväxten och senare i vuxenlivet. Att barn tillgodogör sig en god utbildning och lever i en trygg social miljö påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet. Göteborgs Stad har möjlighet att påverka barns uppväxtvillkor genom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, kultur och fritid samt goda livsmiljöer. Programmets målområde Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor innehåller strategier som samtliga syftar till att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor. Både insatser som pågår inom ramen för stadens jämlikhetsarbete och andra kommunala insatser som bidrar till att stärka barns och ungas förmågor behöver förstärkas, utvecklas och garanteras i stadens särskilt utsatta områden. Att klara skolan och ha en meningsfull fritid är viktiga skyddsfaktorer för barn och unga. Tidiga insatser och en fungerande utbildningskedja från förskola till och med gymnasium är en förutsättning för att vända utvecklingen i stadens särskilt utsatta områden. Att ha en gymnasieutbildning är det säkraste sättet att få arbete, att få en inkomst, vidareutbilda sig och i förlängningen att få en bostad och en större valfrihet gällande vilket liv man vill leva.

Det är också angeläget att samverka med och stötta föräldrar i särskilt utsatta områden, dels i att vara förälder, dels i att förbättra sina egna livsvillkor som vuxna. Föräldrar som saknar arbete behöver ha en sysselsättning, föräldrar som saknar tillräcklig kompetens för att få ett arbete behöver utbilda sig. Målområdet Skapa förutsättningar för arbete i Göteborgs Stads program för en jämlik stad, innehåller strategier som syftar till att

förbättra möjligheterna för fler att få arbete och försörja sig. Insatser som ligger i linje med dessa strategier kan förstärkas och utvecklas för att fler föräldrar ska komma i arbete och bli självförsörjande.

I Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden finns insatser riktade till barn och unga i form av fritidsaktiviteter, läsläsning och feriejobb. Allmännyttan är en viktig aktör i särskilt utsatta områden och kan i samverkan med andra parter med fördel vara aktiva i insatser för att barn och unga ska få bättre uppväxtvillkor. Fritidsverksamhet, utbildning och sociala insatser tillhör kommunens kärnuppdrag och bör samordnas av respektive nämnd med ansvar för detta i sitt reglemente. Strategin innehåller också insatsen Jobblyft som innebär att Framtiden erbjuder anställning till hyresgäster och öppnar upp för småföretagande i lokaluthyrning och upphandlingar.

Insatser

Insats 1:1 Skolan som arena eller motsvarande koncept ska implementeras och utvecklas på samtliga kommunala mellan- och högstadieskolor i särskilt utsatta områden

Mellanstadietiden kan betraktas som en kritisk period för elever i socioekonomiskt utsatta områden. Fritidshemsinskrivningen minskar då generellt eftersom elever i högre utsträckning går hem själva och rörligheten för eleverna ute i närsamhället ökar. Elever i dessa områden har redan i lågstadiet en lägre inskrivningsfrekvens i fritidshem eftersom föräldrarna i lägre utsträckning arbetar eller studerar jämfört med andra områden, och i mellanstadiet minskar denna drastiskt. Särskilda satsningar på tiden efter skolan behöver göras så att elever får en meningsfull sysselsättning. Detta stärker eleverna vilket i sin tur gynnar deras skolprestationer, samtidigt som risken för socialt nedbrytande beteenden minskar.

Konceptet Skolan som arena verkar för att skapa en trygg mötesplats där barn och vuxna tillsammans med aktörer från offentlig, privat och idéburen sektor, stärker varje barns rätt till goda uppväxtvillkor. Skolorna blir ett nav i området dit boende i närsamhället kan komma och delta i olika kostnadsfria aktiviteter utanför lektionstid. Offentliga, idéburna och privata aktörer bjuds in för att bidra med resurser och aktiviteter för att fler barn och unga ska klara sina studier, ta del av kultur- och fritidsaktiviteter, känna sig trygga i sitt närområde och på sin skola samt ha viktiga närvarande vuxna som stärker deras uppväxtvillkor. Skolan som arena är ett arbetssätt som stärker och förenklar samverkan där skolans lokaler blir ett nav i områdesarbetet. I Göteborgs Stads plan för en jämlik stad finns insatsen med som en aktivitet för att möjliggöra och underlätta tvärsektoriell samverkan. Inom staden förekommer liknande metoder såsom Skolan mitt i byn och Light's on. Grundskolenämnden ska ha rätt att prioritera satsningen mellan skolor i särskilt utsatta områden samt skolor i angränsande områden där behovet bedöms finnas.

Viktiga utgångspunkter och förutsättningar för arbetet är att skolans undervisning och timplan fredas, att aktiviteterna är kostnadsfria och att även andra boende i närområdet bjuds in. Många olika aktörer inom trygghetsarbete, fritidsverksamhet, kulturskolan och föreningsliv anordnar meningsfulla fritidsaktiviteter i de olika områdena. Det är viktigt att inte starta parallella processer utan att bygga på det som fungerar och fylla på där det saknas insatser. Skolans verksamhet har för många ett stort förtroende och upplevs även

som en trygg och legitim plats, vilket resulterar i att fler föräldrar tillåter sina barn att vara med på fritidsaktiviteter om de sker i just skolans lokaler. En annan fördel är att skolans tillgänglighetsanpassade lokaler samnyttjas mer och av fler. Innehållet i Skolan som arena kan utformas i samverkan mellan skola, elever, föräldrar, boende i området och övriga inblandade aktörer.

På de F - 6- och F - 9-enheter där fritidshemstäckningen är låg kan Skolan som arena komma även yngre elever till del. Det måste också säkerställas att insatsen är tillgänglig för alla barn och föräldrar i området, oavsett exempelvis funktionsnedsättning, etnisk eller religiös tillhörighet samt sexuell läggning.

Insats 1:1	Skolan som arena eller motsvarande koncept ska implementeras och utvecklas på samtliga kommunala mellan- och högstadieskolor i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, stadsfastighetsnämnden, socialnämnderna Hisingen och Nordost samt Förvaltnings AB Framtiden

Insats 1:2 Utökad timplan ska implementeras i årskurs 4 - 5 i fler kommunala skolor i särskilt utsatta områden

På skolenheter där få elever är inskrivna i fritidshem, kan en förlängd skoldag fylla flera syften. Först och främst erbjuds eleverna utökad undervisningstid, vilket ger dem ökade möjligheter att lära sig mer. Dessutom utgör själva eftermiddagstiden ett alternativ till fritidshem, som många elever inte är berättigade till eller har möjligheter att delta i. Elever utan fritidsaktiviteter och som löper risk att hamna i socialt nedbrytande miljöer på sin fritid, ges därmed möjlighet till en alternativ aktivitet. Grundskolenämnden beslutade 2021-03-16 § 73 att fyra skolor fick utöka sina timplaner med start hösten 2021. Undervisningstiden utökas med minst fem timmar per vecka. Tiden som omfattas av utökad timplan blir obligatorisk för alla elever, och eleverna omfattas då av skolplikt. Undervisningen ska hålla samma kvalitet som övrig undervisning, det vill säga ledas av en lärare som är behörig i sina ämnen. Elevernas undervisningsbehov styr insatsen och utökad undervisning i aktuella skolämnen utformas. Det är också viktigt att ett mellanmål serveras eleverna på eftermiddagen. Tillgång till behöriga lärare är avgörande för att satsningen ska fungera. Elevers kunskapsutveckling bör stärkas så tidigt som möjligt i skolgången, varför fokus ska ligga på elever i årskurs fyra och fem.

Insats 1:2	Utökad timplan ska implementeras i årskurs 4 - 5 i fler kommunala skolor i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till

	kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg, behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden

Insats 1:3 Fler elever i årskurs F - 3 på kommunala skolor i särskilt utsatta områden ska gå på fritidshem

Elever med behov av språkutveckling, som är trångbodda eller har andra särskilda skäl kan ha rätt till fritidshem även om föräldrarna inte arbetar eller studerar. Fritidshem för yngre elever har även en förebyggande funktion när det gäller rekrytering till kriminella gäng.

Inom ramen för planen för meningsfull fritid arbetar grundskoleförvaltningen för att utöka inskrivningen i fritidshem i skolor i utsatta områden. Målet är att nå fler elever med svag språkanknytning och erbjuda dem fritidshem, trots att deras vårdnadshavare varken arbetar eller studerar. Insatsen är aktuell både för lågstadie- och mellanstadieelever men fokus ska vara på elever på F-3-enheter där Skolan som arena saknas.

Fritidshemmet ska, utöver att erbjuda eleverna en meningsfull fritid, stärka utvecklingen i skolan. Det sociala samspelet inom fritidshemmets aktiviteter innehåller kommunikation mellan elever och lärare och mellan elever, vilket i sig är språkstärkande. Att träna elever i att prata med varandra vid konfliktlösning, värdegrundsövningar, tolkning av regler vid spel och att öppna upp för samtal och reflektion kring det man arbetar med är exempel på detta. Högläsning och reflektioner kring berättelser är ytterligare exempel på språkstärkande aktiviteter där sammanhang och ordförråd berikas. Tillgång till behörig personal är en förutsättning för att insatsen ska fungera.

Insats 1:3	Fler elever i årskurs F - 3 på kommunala skolor i särskilt utsatta områden ska gå på fritidshem
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden

Insats 1:4 Öka antalet elever i skolor i särskilt utsatta områden som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet

Göteborgs Stad behöver förbättra förutsättningarna för unga som bor i särskilt utsatta områden att påbörja och fullfölja gymnasiestudier, då fullföljda studier är en av de viktigaste faktorerna för att motverka kriminalitet. I dag krävs det i regel en gymnasieutbildning för att kunna få ett första jobb. Chanserna för en långvarig etablering på arbetsmarknaden ökar med fullföljda studier där förutsättningarna för att fullfölja dessa läggs redan i grundskolan.

Att fullfölja sina studier och gå ut gymnasiet är en av de allra viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga. Västra Götalandsregionen har som ett av sina mål i den regionala utvecklingsstrategins 2021 – 2030, att både barn och unga vuxna ska ges möjligheter till fullföljda studier.

Grundskolenämnden och utbildningsnämnden utför redan insatser för att elever ska bli behöriga till gymnasiet och fullfölja sina studier. Det är angeläget att insatser som bidrar till detta implementeras på alla grundskolor i särskilt utsatta områden. I första hand handlar det om att fortsätta arbetet för att bibehålla och rekrytera behöriga lärare, såväl inom grundskolan som inom förskoleklass och fritidshem. Andra viktiga satsningar är kompetensutveckling i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, i hur tillgängliga lärmiljöer kan utformas, ett välfungerande pedagogiskt ledarskap som innehåller en organisation för uppföljning, analys och utveckling, fungerande samverkan med socialtjänsten, lovskola för yngre åldrar, aktivt och bemannat skolbibliotek som främjar läsning samt förbättrad studiehjälpling på modersmål.

Utbildningsnämnden bidrar till målet genom sina uppdrag inom Vägledningscentrum, Center för skolutveckling och en satsning på förstärkt utbildning på introduktionsprogrammen. Idrotts- och föreningsnämnden har möjlighet att bidra med insatser inom simundervisning för att öka elevernas förutsättningar för godkända betyg i idrott och hälsa.

Insats 1:4	Öka antalet elever i skolor i särskilt utsatta områden som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden

Insats 1:5 Fler barn i särskilt utsatta områden ska gå i förskolan

Andelen inskrivna barn i utsatta områden är betydligt lägre jämfört med andra delar av staden och det är prioriterat att den andelen ökar. Förskolenämnden har i uppdrag att vidta åtgärder för att andelen barn i förskolan i utsatta områden ska öka. Ett arbete för att uppnå målet är påbörjat och ska utvecklas till alla särskilt utsatta områden. Insatser utgår från familjen och dess levnadsvillkor med syfte att stärka hela familjen, genom att möta familjerna för att informera om fördelarna med att barn går i förskola. Ett arbete i samverkan med till exempel familjecentraler, medborgarkontor, integrationscentrum, utbildningsanordnare inom sfi, fastighetsägare och öppna förskolan är en viktig väg för att nå målet. Förskolan har som en del av utbildningssystemet och den första skolform barnen möter, en betydelsefull roll i att utjämna sociala skillnader och främja att integration utvecklas genom att utveckla och förstärka det kompensatoriska uppdraget med insatser som sker så tidigt som möjligt i barns liv. Att delta i pedagogisk verksamhet redan från tidig ålder har en stor påverkan på barns individuella utveckling. Förskolan fyller en särskild roll för de barn som inte talar svenska och som inte har svensktalande föräldrar, men också för barn med funktionsnedsättning. För att insatsen ska ge önskat resultat är det också viktigt att förskoleverksamheten i särskilt utsatta områden är av god kvalitet och att personalen har de kvalifikationer och den kompetens som krävs. Om

barnen går på förskola skapas det dessutom större förutsättningar för kvinnor att komma ut i arbetslivet och få möjlighet till egen försörjning.

Insats 1:5	Fler barn i särskilt utsatta områden ska gå i förskolan
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får tillgång till förskolans utbildning och blir bättre rustade inför grundskolan vilket leder till bättre skolresultat. Fler föräldrar, särskilt kvinnor, får möjlighet att studera och arbeta vilket leder till fler föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning samt en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Förskolenämnden
Ansvar	Förskolenämnden och socialnämnderna Hisingen och Nordost

Insats 1:6 Föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd

Göteborgs Stad erbjuder olika varianter av föräldrastöd i olika stadsområden som fler föräldrar skulle kunna ta del av. En del föräldraskapsstöd är universellt och erbjuds alla föräldrar, bland annat genom det familjecentrerade arbetet, medan annat stöd är selektivt och riktar sig till vissa föräldrar utifrån särskilda behov. Program ska erbjudas utifrån vilka behov som finns hos föräldrar och barn.

Föräldrar som kommit till Sverige från andra länder och kulturer behöver orientera sig bland lagar, regler, normer och förväntningar som kan vara annorlunda jämfört med tidigare erfarenheter. För att möta detta behov har flera gruppbaseade föräldrautbildningar för nyanlända föräldrar vuxit fram. Förälder i nytt land är ett exempel. Kursen erbjuds av integrationscentrum inom socialnämnd Centrum och ges på deltagarnas eget språk. Kursen har enligt följeforskning ökat deltagarnas kunskaper om och förståelse för hur till exempel socialtjänsten arbetar, hur skolan fungerar och vilka förväntningar som finns på dem som föräldrar, samt stärkt dem i föräldrarollen. Förälder i nytt land kan med fördel erbjudas även föräldrar som varit i Sverige en längre tid men som har ett behov av ett stöd på sitt förstaspråk och ett fokus på vad det innebär att vara förälder i Sverige. Det är inte ovanligt att behovet av föräldraskapsstöd uppstår först efter att familjen har varit i Sverige några år.

Föräldrar till barn med hög risk för normbrytande beteende ska erbjudas föräldraskapsstödsprogram som är inriktade på specifika riskfaktorer, exempelvis program som rekommenderas av Socialstyrelsen.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning bör erbjudas föräldraskapsstöd utformat utifrån barnets och familjens behov och situation. Samtliga föräldraskapsstödsprogram behöver vara tillgängliga för föräldrar med funktionsnedsättning.

För att öka tilliten kan samverkan med föreningsliv, studieförbund och trossamfund ske för att nå fler föräldrar med information och motivation.

Insats 1:6	Föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Föräldraförmågan hos föräldrarna stärks och de får ett starkare nätverk av andra föräldrar i området samt en ökad kunskap om hur det är att vara

	förälder i Sverige samt vilka rättigheter, skyldigheter och möjligheter man har som förälder.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost, förskolenämnden och grundskolenämnden

Insats 1:7 Utvärderade och verkningsfulla sociala insatser riktade till barn och unga i utsatta områden, ska fortsätta planperioden ut i särskilt utsatta områden

Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att fördela medel samt följa upp en satsning på sociala insatser för barn och unga i utsatta områden under åren 2021 - 2023. Statsbidraget är en del av de medel som är beslutade av riksdagen i samband med budgeten 2021 i syfte att minska och motverka segregation. Syftet med statsbidraget är att minska risken för barn och unga att dras in i eller på andra sätt drabbas av kriminalitet. Medlen kan gå till insatser som kompletterar, utvecklar och förstärker verksamhet som kommunerna redan bedriver inom ramen för det brottsförebyggande arbetet, samt insatser för att öka tillgängligheten i socialtjänstens verksamheter gentemot barn och unga. Statsbidraget kan främja eller förstärka befintlig verksamhet och bidra till en mer strukturerad samverkan mellan exempelvis socialtjänst, skola och polis på individnivå kring barn och unga som hamnat i eller riskerar att hamna i en kriminell livsstil. Sociala insatsgrupper (SIG) är en sådan lokal samverkansform, liksom skola-socialtjänst-polis-fritid (SSPF) och skolsociala team. Kommunstyrelsen beslutade 2021-05-19 § 414 om fördelning av 2021 års statsbidrag till socialnämnderna Hisingen, Nordost och Sydväst. Fördelning av 2022 års medel samt påfyllnadsmedel har beslutats på stadsdirektörens vidaredelegation. Socialnämnderna har i sin tur beslutat om fördelning av de medel som kommit dem till del.

Socialnämnd Centrum har i uppdrag att samordna statsbidrag som går till socialnämnderna och har ansvarat för uppföljning och återrapportering till Socialstyrelsen. Enligt återrapporteringen har statsbidraget använts till komplettering och förstärkning av insatser som kommunen redan bedriver inom ramen för det brottsförebyggande arbetet, till exempel:

- utökad närvaro av fältarbetare i den uppsökande och relationsbyggande verksamheten
- utveckling av fältverksamhet dagtid med inriktning mot skolor
- stärkt föräldrastöd
- utveckling och främjande av strukturerad samverkan inom staden och mellan staden och olika aktörer i lokalsamhället på individnivå kring barn och unga som hamnat i eller riskerar att hamna i kriminalitet (bland annat SSPF, SIG och skolsociala team)

Forskning visar att tillfälliga statsbidrag riktade till utsatta områden bidrar till satsningar som får positiva effekter för de individer som får ta del av dem, men förändrar inte situationen i ett område på längre sikt. För att säkerställa att utvecklingen vänder i de särskilt utsatta områdena är det angeläget att insatser som påbörjas och förstärks med hjälp av tidsbegränsad finansiering, kan fortsätta även då det statliga bidraget upphört, förutsatt att de bedöms ge önskat resultat. Uppföljning ska göras i samband med

slutrapportering till Socialstyrelsen 2023 för att besluta vilka insatser som bör fortsätta utföras i särskilt utsatta områden efter avslutad statlig finansiering.

Insats 1:7	Utvärderade och verkningsfulla sociala insatser riktade till barn och unga i särskilt utsatta områden ska fortsätta planperioden ut
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Kunskap om vilka av insatserna som ger önskat resultat. Minskad risk för unga att hamna i kriminalitet.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost

Insats 1:8 Arbeta aktivt och uppsökande för att öka antalet kommunala sommarjobbare i särskilt utsatta områden

Sommarjobb är en viktig del i ett barns väg mot självständighet och egenförsörjning. Det är en av de få möjligheter som finns på arbetsmarknaden att oavsett social bakgrund få samma erfarenhet och start i arbetslivet. Ett sommarjobb ska vara ett första steg in på arbetsmarknaden, en arbetslivserfarenhet och en chans att tjäna egna pengar. Att själv söka, få ett jobb och utföra det mot betalning, ska rusta ungdomarna för framtiden.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning ansvarar för stadens sommarjobb för ungdomar i årskurs nio, årskurs ett på gymnasiet samt vissa yrkesförberedande platser i årskurs två. En hög andel av jobben går till unga i de stadsområden där de utsatta områdena ligger. För att öka möjligheten till sommarjobb för unga som bor i just dessa områden, behöver nämnden satsa ytterligare på uppsökande verksamhet för att nå fler ungdomar. Genom att aktivt arbeta uppsökande inför ansökningstiderna så ökar antalet från respektive område som söker och då ökar också antalet platser som området får.

Utöver detta ska nämnden ta fram sommarjobbplatser för elever i årskurs åtta som är bosatta i ett särskilt utsatt område. Syftet med insatsen är att ungdomarna förutom arbetslivserfarenhet ska få en tryggare sommar och en känsla av meningsfullhet.

Insats 1:8	Arbeta aktivt och uppsökande för att öka antalet kommunala sommarjobbare i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler ungdomar i sysselsättning. Fler ungdomar får arbetslivserfarenhet. Fler ungdomar får en egen inkomst.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Insats 1:9 Prioritera barnfamiljer i särskilt utsatta områden i arbetet för självförsörjning

När människor får möjlighet till sysselsättning och självförsörjning förbättras deras livsvillkor. Arbete är en väg in i samhället och en viktig faktor för att människor ska uppleva större ekonomisk trygghet, sammanhang och erkännande. Att gå från

försörjningsstöd till arbete ger en betydande vinst för individen och samhället. Att barn får se sina föräldrar gå till arbetet skapar bättre förutsättningar, hopp och framtidstro.

Det finns flera orsaker till att individer och familjer uppbär försörjningsstöd. Att vara arbetslös är en orsak, men ofta finns det flera faktorer som påverkar möjligheten att få ett arbete – och behålla det. En vanlig orsak till svårigheten att komma in på arbetsmarknaden för boende i särskilt utsatta områden, i synnerhet kvinnor, är avsaknad av arbetslivserfarenhet och bristande kunskaper i svenska språket. Men för många som har haft försörjningsstöd en längre tid finns det också andra påverkansfaktorer: Psykisk ohälsa, fysisk ohälsa och barnens livssituation har ofta stor betydelse för möjligheten till självförsörjning. För att kunna sätta in rätt insatser behöver en bedömning av varje familjs försörjningshinder genomföras. Socialnämnderna bör genomföra utredningen utifrån en helhetssyn på individen och familjen. Möjlig metod för detta arbete kan exempelvis vara den standardiserade bedömningsmetoden FIA (förutsättningar inför arbete). Insatser som erbjuds behöver anpassas efter individens och familjens problematik och behov. Samordnat och koordinerat stöd med jobbfokus och parallella insatser enligt till exempel BIP-modellen¹ bör sättas in i de fall det bedöms lämpligt. Även riktade insatser till föräldrar med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning bör erbjudas, förslagsvis enligt den evidensbaserade metoden IPS (individuell planering med stöd). De insatser som erbjuds ska följas upp kontinuerligt och utvärderas.

Insats 1:9	Prioritera barnfamiljer i särskilt utsatta områden i arbetet mot självförsörjning
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost

Insats 1:10 Metoden Fler föräldrar i arbete ska implementeras på de kompetenscentra som har särskilt utsatta områden i sitt upptagningsområde och prioriteras för föräldrar i dessa områden

Fler föräldrar i arbete är ett projekt inom ramen för arbetet med jämlik stad som pågår vid två av stadens kompetenscenter. Aktiviteten fokuserar särskilt på barnfamiljer. Barn är högst berörda av om vuxna i deras närhet har ett arbete och kan försörja sig och sin familj eller inte. Arbetssättet i projektet har sin utgångspunkt i ett familjecentrerat arbetssätt. Det primära syftet är att minst en förälder ska komma ut i arbete eller studier. Genom att föräldrar blir självförsörjande ökar möjligheten att få ökad kontroll över sitt liv, både materiellt och emotionellt, vilket i sin tur förväntas få stor påverkan på barnens situation och framtid i och med att de får bättre förutsättningar att ta del av samhället och dess utbud. Genom att vårdnadshavare kommer ut i arbete har barnen större förutsättningar att ta del av det utbud som finns gällande skola (till exempel utökad tid på förskola), fritid och kultur (till följd av större ekonomiskt utrymme). En annan viktig aspekt av att skapa självförsörjning hos barnfamiljer är att det har stark koppling till jämlik hälsa inom

¹ BIP står för Beskaeftigelses Indikator Projekt, svensk översättning: jobb/sysselsättningsindikatorprojekt

staden, främst med fokus på framtida fysisk och psykisk hälsa hos de barn som växer upp i dessa familjer. I praktiken handlar det om att bredda fokuset från den enskilde deltagarens behov till att ta hänsyn till hela familjens situation.

Metoden syftar till att identifiera och undanröja de hinder som gör att föräldrar som står långt från arbetsmarknaden kan börja arbeta eller studera. Socialförvaltning och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltning gör i samverkan och tillsammans med föräldern en fördjupad kartläggning för att undersöka individens förutsättningar för arbete, vilket nätverk som finns runt familjen och vilka behov föräldrarna har. I kartläggningen undersöks också vilket stöd barnen i familjen behöver för att ge dem förutsättningar att exempelvis delta i fritidsaktiviteter. Därefter utformas en genomförandeplan som följs upp minst var tredje månad. Insatser ska anpassas efter individens och familjens behov.

Insats 1:10	Metoden Fler föräldrar i arbete ska implementeras på de kompetenscentra som har särskilt utsatta områden i sitt upptagningsområde och prioriteras för föräldrar i dessa områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, socialnämnderna Hisingen och Nordost

Insats 1:11 Möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga ska finnas i alla särskilt utsatta områden

Föräldrar som är hemma med små barn och saknar ett svenskspråkigt nätverk behöver träna svenska under föräldraledigheten för att inte tappa kunskaper i språket. Inom ramen för arbetet med jämlik stad finns det pågående aktiviteter i staden som kan utvecklas för att säkerställa att möjlighet till språkträning finns för föräldralediga i alla särskilt utsatta områden.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning har en pågående samverkan med idéburna organisationer för att erbjuda föräldralediga att träna svenska tillsammans med andra. Inom civilsamhället finns erfarenheter och kompetens kring målgruppen föräldrar i behov av språkstöd. Civilsamhället möter målgruppen genom uppsökande verksamhet, i samarbete med familjecentraler och genom kulturtolkare som fungerar som brobyggare.

Förskolenämnden har i samverkan med stadens utbildningsanordnare Studium och nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning sfi-träning på öppna förskolor. Satsningen innebär att sfi-lärare från Studium besöker respektive öppna förskola en förmiddag i veckan och erbjuder en fast grupp sfi-träning. Målgruppen är föräldralediga föräldrar med svag eller ingen svenska.

Språkträning på svenska stödjer språkinläringen men bidrar också till nya sociala nätverk, föräldrastöd och samhällsorientering. Det är angeläget att möjligheten finns i alla särskilt utsatta områden så att föräldralediga med behovet enkelt ska kunna ta sig till verksamheten.

Insats 1:11	Möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga ska finnas i alla särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Vägen till studier och arbete efter föräldraledighet kortas. Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, förskolenämnden och utbildningsnämnden

Insats 1:12 Läxhjälp för vuxna i behov av stöd i studier ska finnas i alla särskilt utsatta områden

Många vuxna individer i särskilt utsatta områden studerar sfi, svenska som andraspråk eller andra utbildningar på grundläggande eller gymnasienivå. Flertalet är föräldrar. En hel del står långt från arbetsmarknaden och har låga kunskaper i svenska språket. För att stärka språkutvecklingen och öka progressionen ska läxhjälp erbjudas alla studerande vuxna i särskilt utsatta områden. Idag ges insatsen i ett område i samverkan mellan nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning och en idéburen organisation. Aktiviteten är en del av stadens jämlikhetsarbete. För att öka föräldrars möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden ska insatsen erbjudas i samtliga särskilt utsatta områden. För att lättare nå de individer som har behov av insatsen bör den genomföras i samverkan med civilsamhället som möter målgruppen och kan marknadsföra insatsen.

Insats 1:12	Läxhjälp för vuxna i behov av stöd i studier ska finnas i alla särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Fokusområde 2: Stadsutveckling

Stadsplaneringen är en av många samhällsfunktioner som påverkar utvecklingen och skapar miljöer med förutsättningar att stötta social hållbarhet. Stadsutveckling och arkitektur utgör enligt forskning viktiga delar i arbetet med att vända utvecklingen i ett utsatt område. I planering och utformning av stadsmiljön ska säkerhetsaspekten beaktas utifrån utformningsprinciper som överblickbarhet, synlighet, orienterbarhet, tillgänglighet, belysning, rumsliga ansvarsförhållanden, livfulla platser och tidsanvändningsmönster.

Bostadsbyggande och bostadsförsörjning utgörs av långsiktiga processer och kräver långsiktiga mål och strategier. De sociala utmaningar som följer av stadens bostadsbrist kräver samtidigt konkreta åtgärder och insatser från stadens sida. För att staden ska bli mer sammanhållen krävs en kraftfull satsning på områden i staden med socioekonomiska utmaningar. Stadens långsiktiga satsning för att minska ojämlika skillnader i livsvillkor

sker bland annat genom Göteborgs stads program för en jämlik stad där Jämlikhetsrapporten 2017 – Skillnader i livsvillkor i Göteborg utgör ett verktyg i arbetet. Den nyligen antagna översiktsplanen för Göteborg har tagit stöd både i programmet och jämlikhetsrapporten, för att identifiera vilka perspektiv översiktsplanen behöver hantera för att bidra till en hållbar och jämlik livsmiljö. En kraftsamling förutsätter en bred samverkan mellan alla berörda aktörer inom stadsutvecklingen.

Översiktsplanens övergripande inriktningar om att planera för en nära, sammanhållen och robust stad är en viktig strategi för att skapa jämlik tillgång till stadens resurser. Enligt de inriktningar som översiktsplanen föreslår lokaliseras en stor del av tillkommande bostäder i mellanstaden där många områden med socioekonomiska utmaningar ligger. Med mellanstaden avses det sammanhängande stadsområdet utanför Göteborgs innerstad som har god kollektivtrafik och där många av stadens invånare bor. Översiktsplanen slår fast att det handlar om att möjliggöra en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad och att ha en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Stadens invånare ska ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden samt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. För att den stadsutveckling som översiktsplanen möjliggör ska bidra till en mer socialt hållbar och jämlik stad behöver prioriteringar ske i den efterföljande planeringens processer. Den geografiska prioriteringen för stadens stadsplanering sker idag inom startplaneprocessen som tar sin utgångspunkt i översiktsplanens markanvändningskarta och strategier. Startplanen, som redovisar vilka detaljplaner och planprogram som avses starta under kalenderåret beslutas av byggnadsnämnden och utgår i första hand från kommunfullmäktiges budget, men också från andra styrande dokument som utgör stadens strategiska vilja. Inom ramen för startplanen är det främst långsiktiga effekter av var i staden planering och stadsutveckling sker, som är viktigt att ta hänsyn till.

Startplanen över vilka detaljplaner som ska påbörjas under en viss tidsperiod är ett av stadsbyggnadsnämndens verktyg. Planen har som inriktning att staden bör prioritera projekt som bidrar till:

- en mer sammanhållen stad
- en ökad blandning av upplåtelseformer
- goda närmiljöer med tillgång till mötesplatser, kultur, rekreation, som främjar fysisk aktivitet och med plats för barn
- en mer jämlik tillgång till stadens resurser

I Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning 2021 - 2026 lyfts betydelsen av samverkan kring en gemensam prioritering mellan de planerande nämnderna, för att stadens verktyg för bostadsförsörjning ska kunna nyttjas så effektivt som möjligt. Enligt programmets strategier ska Göteborgs Stad:

- genom en aktiv markpolitik och en god planeringsberedskap skapa förutsättningar för ett bostadsbyggande som möter behoven som befolkningsutvecklingen medför och som svarar mot olika gruppers behov och efterfrågan

- i samverkan med marknadens aktörer möjliggöra ett varierat utbud av bostäder såväl vad avser upplåtelseformer, bostadsstorlekar och hustyper som pris- och hyresnivåer för att möta olika behov och en differentierad efterfrågan
- utifrån ett behovsperspektiv och genom stadens förvaltande nämnder och styrelser, verka för ett ändamålsenligt nyttjande av det befintliga bostadsbeståndet och bidra till goda bostäder och livsmiljöer samt en bättre fungerande bostadsmarknad för alla
- främja en mångfald av aktörer och goda konkurrensförhållanden för att bidra till rimliga boendekostnader i nyproducerade bostäder

Insats 2:1 Värdeskapande stadsutveckling ska i görligaste mån användas i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden.

Värdeskapande stadsutveckling är ett planeringsverktyg som bland annat syftar till att svara på hur staden kan utformas för att öka stadskvaliteterna. Med stadskvaliteter avses bland annat täthet, funktionsblandning och friyta. Det kan röra sig om avstånd och närhet till grönområde eller handel men också om till exempel trafiksäkerhet. Verket kan stödja i analysarbetet av i vilken grad planerade stadsdelar bidrar till en värdeskapande och ekonomiskt hållbar stadsutveckling samt i utvärderingen av ett stadsutvecklingsprojekts målpuppfyllelse.

De stora skillnaderna i stadskvalitet mellan olika områden har bidragit till segregation. Genom att främja en mer jämlik fördelning av grundläggande stadskvaliteter kan livsvillkoren förbättras för boende i utsatta områden samtidigt som marknadsmässiga processer stimuleras. Genom att planera staden så att en allt större andel människor får möjlighet att bo i lägen där närheten är god till såväl stadens utbud av service, rekreation och kollektivtrafik, kan en generellt ökad ekonomisk hållbarhet i staden utvecklas. Ett sätt att långsiktigt utveckla och förändra ett socioekonomiskt svagare områdes struktur är att tillföra grundläggande stadskvaliteter som idag saknas eller som behöver förstärkas. Tillgången till grundläggande stadskvaliteter har betydelse för bostadsmarknadens prissättning och inverkar därmed på bygg- och fastighetsmarknadens intresse för ett område. Ett ökat utbud av stadskvalitet i stadsdelar som idag saknar dessa skulle i någon mån kunna bidra till att jämna ut prisskillnaderna mellan stadsdelarna, vilket i förlängningen kan leda till att människor med olika socioekonomiska nivåer i högre grad än idag bor och arbetar i samma stadsdel.

För att den stadsutveckling som översiktsplanen möjliggör ska bidra till en mer socialt hållbar och jämlik stad behöver prioriteringar ske i den efterföljande planeringens processer. De nämnder och bolagsstyrelser som ingår i den fysiska planeringen som ska genomföras i särskilt utsatta områden ska i görligaste mån använda värdeskapande stadsutveckling för att öka stadskvaliteterna i områdena.

Insats 2:1	Värdeskapande stadsutveckling ska i görligaste mån användas i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden.
Fokusområde	Stadsutveckling
Förväntat resultat	De särskilt utsatta områdena får ökade stadskvaliteter genom användandet av värdeskapande stadsutveckling i plan- och exploateringsprocesserna
Samordningsansvar	Stadsbyggnadsnämnden

Ansvar	Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost och Förvaltnings AB Framtiden
--------	---

Insats 2:2 Kraftsamla för att uppnå hållbara och jämlika livsmiljöer

I startplanen ska särskilt utsatta områden prioriteras för kommande detaljplaner som startas under handlingsplanens genomförande. Nämnder inom fysisk planering och exploatering, socialnämnder med geografiskt områdesansvar och bolag inom Förvaltnings AB Framtiden ska i samverkan inom planering och genomförande kraftsamla utifrån strategier inom jämlik stad där målet är att skapa hållbara och jämlika livsmiljöer. Dessa strategier är:

- Öka delaktighet och inflytande i stadsutvecklingen
- Skapa förutsättningar för en fungerande närmiljö
- Minska boendesegregation
- Öka tillgången till bostäder
- Skapa förutsättningar för jämlik tillgång till stadens resurser

I arbetet ska Gårdstensmodellens byggstenar beaktas och utgöra grundförutsättningar. Enligt forskning beror modellens framgång på samverkan, delaktighet och långsiktiga satsningar. Hyresgäster har inflytande och görs delaktiga genom att de är representerade i styrelsen. Husvärdar och trygghetsvärdar värvas lokalt och det finns en samverkan mellan hyresvärd, lokala företag, lokala föreningar, polisen och stadens förvaltningar. Samverkan och långsiktig aktiv närvaro i området är en nyckelfaktor. Gårdstensmodellen består av ett antal processer vars delar utöver organisationsform är:

- Närvarande ledarskap
- Reellt hyresgästinflytande och moderbolag i styrelsen
- Tydlig uppföljning genom mätbara mål
- Investera i engagerad personal
- Trygghet med egen personal, kvällar och helger, 365 dagar om året
- Samverkan som medel
- Samverkan för att öka sysselsättning
- Stärka föreningsliv och öka folkhälsan
- Samhälls- och företagsvinster
- Varsam renovering
- Nyproduktion för blandstad
- Rådighet över torg och stärkt samhällsservice
- Ekologiskt hållbar förvaltning

Insats 2:2	Kraftsamla för att uppnå och skapa hållbara och jämlika livsmiljöer
Fokusområde	Stadsutveckling; Inflytande, delaktighet och tillit
Förväntat resultat	Översiktsplanens målbild samt målbild för målområde Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer i program för en jämlik stad ska uppnås i de särskilt utsatta områdena.
Samordningsansvar	Stadsbyggnadsnämnden

Ansvar	Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost och Förvaltnings AB Framtiden
--------	---

Insats 2:3 Utveckla samverkan mellan stadsutveckling och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet

Stadsutveckling och arkitektur utgör enligt forskning viktiga delar i arbetet med att vända utvecklingen i ett utsatt område. Stadsutvecklingen bidrar och bildar förutsättningar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. En väl utformad planering och genomförande av utbyggnad av ett område kan i sitt utförande bidra med förebyggande insatser i områdesutveckling.

Av en av strategierna i Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program, framgår att staden ska bjuda in till centrala och lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande forum/råd för att identifiera frågor där samordning och vidare samverkan bör ske. I de lokala forum som socialnämnderna har ett särskilt ansvar för, är det av största vikt att även planerande nämnder deltar för att stadsutvecklingen och de trygghetsskapande och brottsförebyggande insatserna ska bidra till samma målbild. Många gånger har aktörerna behov av varandras samverkansparter. En samverkan mellan dessa processer bidrar till en stärkt gemensam kraftsamling i de särskilt utsatta områdena.

Insats 2:3	Utveckla samverkan mellan stadsutveckling och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet
Fokusområde	Stadsutveckling; Grundläggande säkerhet och trygghet
Förväntat resultat	Att det i de särskilt utsatta områdena finns ett strukturerat, kort- och långsiktigt arbete som bedrivs samordnat, och kunskapsbaserat omhändertar samhällsutvecklingen utifrån dessa båda perspektiv.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och Förvaltnings AB Framtiden

Fokusområde 3: Grundläggande säkerhet och trygghet

Grundläggande säkerhet och trygghet handlar både om trygghet i de nära relationerna inom familjen och trygghet genom bra boende och närmiljö. Sådana förhållanden bidrar till ökad tillit i lokalsamhället men också till en god och jämlik hälsa. Grundläggande säkerhet och trygghet i boendemiljön förutsätter en stark kollektiv förmåga eftersom det finns starka samband mellan hög kollektiv förmåga och lägre brottslighet och ökad trygghet. För att stoppa våldet behöver samhällets institutioner återta kontrollen av det offentliga rummet.

Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program har som övergripande mål att Göteborg ska vara en trygg och säker stad där vi tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet. Som mål anges följande:

- Öka kunskapen
- Öka samverkan
- Minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott

- Minska benägenheten att begå brott
- Minska möjligheten att begå brott

I stadens program för en jämlik stad finns målområdet Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer med underliggande strategier som syftar till att skapa en tryggare stad. Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. En känsla av otrygghet kan också vara ett uttryck för bristande mellanmänsklig tillit och tillit till institutionerna samt socioekonomiska faktorer. Det finns vissa grundläggande förutsättningar för en hållbar och jämlik livsmiljö. Det är att ha en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad samt en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Det handlar också om att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden utan att de används som arenor för kriminalitet. Det handlar även om att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, förskolor och grundskolor. Genom att motverka boendesegregation och främja goda boendemiljöer skapas förutsättningar för mer jämlika livsvillkor. Otrygga boendeförhållanden, trångboddhet och en segregerad boendemiljö påverkar jämlikheten, hälsan och den sociala sammanhållningen negativt.

Insatser inom detta fokusområde är grunden i Framtidskoncernens superförvaltning som är en del av deras strategi. Följande insatser ingår i deras satsning:

- Trygghetssäkrade fastigheter
- Lokal närvaro sju dagar/vecka
- Trygghetsdialoger
- Trygghetsvärdar
- Nolltolerans mot kriminell verksamhet
- Riktiga hyresförhållanden i alla lägenheter
- 24h-åtgärd av skadegörelse och klotter
- Sophantering utan nedskräpning

Motsvarande insatser behöver förekomma inom övriga berörda nämnder och styrelser i staden.

Insatser

Insats 3:1 Samtliga nämnder och styrelser med verksamhet i särskilt utsatta områden ska ha ett särskilt fokus på dessa i den kunskapsbaserade lägesbild som rapporteras till kommunstyrelsen

Ett framgångsrikt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är kunskapsbaserat och utgår från lokala lägesbilder. Nämnder och styrelser ska strukturera och systematiskt kartlägga och analysera aktuella förhållanden och förutsättningar, vilket ska inkludera både problem, risker, och möjligheter på individ-, grupp- och samhällsnivå. Exempel på förhållanden kan vara otrygga platser och otillåten påverkan. Socialnämnderna har ett ansvar att inhämta synpunkter från andra aktörer i respektive stadsområde. Både de lokala lägesbilderna och den centrala lägesbilden ska ha ett särskilt fokus på de särskilt utsatta områdena. Lägesbilderna är en del av modellen Trygg i Göteborg som är en samverkan

mellan Göteborgs Stad och polisen. De problem som framkommer i den lokala lägesbilden ska analyseras och en åtgärdsplan ska tas fram och följas upp.

Insats 3:1	Samtliga nämnder och styrelser med verksamhet i särskilt utsatta områden har ett särskilt fokus på dessa i den kunskapsbaserade lägesbild som rapporteras till kommunstyrelsen
Fokusområde	Grundläggande säkerhet och trygghet
Förväntat resultat	Ökad trygghet och minskad brottslighet
Samordningsansvar	Kommunstyrelsen
Ansvar	Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad med verksamhet i särskilt utsatta områden

Insats 3:2 Underhåll i grundskolors och förskolors lokaler och utemiljöer i särskilt utsatta områden ska prioriteras

Stadsfastighetsnämnden har en underhållsskuld gällande förskolor och grundskolor i hela staden som inte har renoverats och underhållits trots behov. Dåliga lokaler drabbar undervisningen. När skolor används även efter skoltid inom ramen för Skolan som arena drabbas även fritidsverksamhet av dåligt underhållna lokaler. Utemiljöer på skolgårdar och förskolegårdar används av barn och deras föräldrar även efter skoltid och på helger och lov, då de utgör tillgängliga lekplatser i områdena. Det är angeläget att underhåll och renoveringar prioriteras i särskilt utsatta områden där trångboddheten är stor och barn och unga vistas utanför hemmet i stor utsträckning, men samtidigt inte deltar i organiserade fritidsaktiviteter i samma omfattning som jämnåriga i områden med bättre socioekonomiska förutsättningar.

Insats 3:2	Underhåll i grundskolors och förskolors lokaler och utemiljöer i särskilt utsatta områden ska prioriteras
Fokusområde	Grundläggande säkerhet och trygghet; Stadsutveckling
Förväntat resultat	Lokaler och utemiljöer som är upprustade leder till mindre skadegörelse och klotter vilket ökar tryggheten och på sikt även förtroende och tillit hos elever, föräldrar, personal och invånare i området.
Samordningsansvar	Stadsfastighetsnämnden
Ansvar	Stadsfastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden och idrotts- och föreningsnämnden

Insats 3:3 Underhåll och skötsel på offentliga platser ska prioriteras i särskilt utsatta områden och synkroniseras mellan nämnder och styrelser vad gäller frekvens och basnivå

Flera nämnder och styrelser, samt även andra aktörer såsom Västra Götalandsregionen (Västtrafik) och privata fastighetsägare, ansvarar för skötsel och underhåll av offentliga platser i staden. Förvaltnings AB Framtiden har inom ramen för sin superförvaltning som är en del av koncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030, flera insatser som syftar till att utomhusmiljöerna i bostadsområdena ska vara rena och välskötta. Bland

annat åtgärdas skadegörelse och klotter inom 24 timmar. Insatserna bidrar till att öka tryggheten på platserna.

En ren och städad miljö bidrar till att skapa trygghet i staden. Skadegörelse, klotter och nedskräpning har stor inverkan på människors upplevda trygghet och känsla av trivsel, särskilt i utsatta områden. När flera olika aktörer har ansvar för näraliggande områden är det angeläget att de samordnar sig för att insatserna ska vara likvärdiga vad gäller nivå och frekvens.

Insats 3:3	Underhåll och skötsel på offentliga platser ska prioriteras i särskilt utsatta områden och synkroniseras mellan nämnder och styrelser vad gäller frekvens och basnivå
Fokusområde	Stadsutveckling; Grundläggande säkerhet och trygghet
Förväntat resultat	Platser som underhålls, städas och sköts minskar risken för skadegörelse och klotter och attraherar fler människor att vistas utomhus i offentliga miljöer, vilket minskar risken för kriminalitet. Tryggheten ökar och på sikt även förtroende och tillit hos invånarna i området.
Samordningsansvar	Förvaltnings AB Framtiden
Ansvar	Förvaltnings AB Framtiden, Higab AB, idrotts- och föreningsnämnden, stadsmiljönämnden

Insats 3:4 Socialnämnderna ska samordna grannskapsarbete och platssamverkan i respektive stadsområde, i samverkan med civilsamhället och övriga nämnder och styrelser

Socialnämnderna har enligt sina respektive reglementen ansvar för att vara en aktiv part när det gäller insatser inom grannskapsarbete och samverkan med civilsamhället. Utifrån deras befolkningsansvar i stadsområdet har de en viktig roll i platssamverkan kring lokala torg och andra offentliga platser i de särskilt utsatta områdena. Platser som i dag upplevs som otrygga kan utvecklas i syfte att göra dem mer attraktiva för människor att besöka och att uppehålla sig vid. Här har det lokala civilsamhället en viktig roll. Människor som bor i området kan bidra i områdesutvecklingen. Socialnämnderna kan uppmuntra och ingå i samarbeten mellan olika aktörer för att göra utpekade platser mer attraktiva.

Förutom stadens nämnder och styrelser är näringslivet i form av privata fastighetsägare och företagare viktiga samarbetspartners för att göra fler områden i staden tryggare och mer attraktiva. Socialnämnderna behöver samverka med både allmännyttan genom Förvaltnings AB Framtiden och med Business Region Göteborg AB i kontakten med näringslivet.

Insats 3:4	Socialnämnderna ska samordna grannskapsarbete och platssamverkan i respektive stadsområde, i samverkan med civilsamhället och övriga nämnder och styrelser
Fokusområde	Stadsutveckling; Grundläggande säkerhet och trygghet; Inflytande, delaktighet och tillit
Förväntat resultat	Bättre samverkan mellan olika aktörer i området kan leda till mindre skadegörelse och lägre risk för kriminalitet. Genom platssamverkan kan även de boendes delaktighet och inflytande på området öka, vilket leder till ökad

	trygghet och tillit. Fler efterfrågade aktörer inom handel och näringsliv kan på sikt vilja etablera sig i området.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost
Ansvar	Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad som har verksamhet i området eller kan bidra i platsamverkan

Insats 3:5 Göteborgs Stad ska ha bemanning i särskilt utsatta områden alla dagar i veckan inklusive kvällar och helger. Idrottshallar och andra lokaler där barn och unga vistas samt utemiljöer, ska bemannas med personal med kompetens inom fritid och/eller socialt arbete

Stadens verksamhetslokaler, bland annat idrottshallar där barn och unga vistas i stor utsträckning, är lågt bemannade och är i utsatta områden ofta arenor för kriminalitet. Bemanningen ska öka och utgöras av personal med kompetens att möta människor, för att skapa trygghet för både personal och för de medborgare som använder lokalerna. Detta ska även gälla intilliggande utemiljöer. Bemanningen kan exempelvis bestå av fritidsledare och fältarbetare. Socialnämnderna har i uppdrag att ansvara för fritidsverksamhet och socialtjänst inom respektive stadsområde och är därför lämpliga att ansvara för bemanningen. Redan befintlig personal kan i vissa fall användas i insatsen, i andra fall kan en utökning vara nödvändig. Socialnämnderna bör göra en egen bedömning av vilka lokaler och miljöer i de särskilt utsatta områdena som ska prioriteras.

Insats 3:5	Göteborgs Stad ska ha bemanning i särskilt utsatta områden alla dagar i veckan inklusive kvällar och helger. Idrottshallar och andra lokaler där barn och unga vistas samt utemiljöer, ska bemannas med personal med kompetens inom fritid och/eller socialt arbete
Fokusområde	Grundläggande säkerhet och trygghet; Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Närvarande personal från staden förväntas bidra till mindre skadegörelse och kriminalitet både utomhus och i stadens lokaler, samt minska risken för otillåten påverkan. Flera invånare i olika åldrar använder lokalerna vilket ökar tryggheten. Färre unga rekryteras till kriminalitet och fler barn och unga med individuella behov av insatser kan fångas upp.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost, idrotts- och föreningsnämnden och stadsfastighetsnämnden

Fokusområde 4: Inflytande, delaktighet och tillit

För att vända utvecklingen krävs att relationerna och representationen i särskilt utsatta områden utvecklas. Erkännande sker genom ständiga möten och i olika situationer. Fungerande former för samlevnad behöver utvecklas men det innebär inte att till exempel ojämlika köns- eller maktordningar ska accepteras. Det är angeläget med vägledande principer som gott bemötande, likabehandling och icke-diskriminering hos de yrkesgrupper som möter människor i området, eftersom de utgör en förutsättning för att bygga goda relationer med invånarna. Med representation avses möjligheter till jämlikt deltagande i det offentliga livet. Göteborgs Stad behöver skapa strukturer och miljöer

som bidrar till att stärka tillit och delaktighet. I arbetet med att förbättra miljöer och livsvillkor i de områden som idag är särskilt utsatta behöver medborgarna inkluderas. Nämnden för demokrati och medborgarservice har i uppdrag att bedriva ett proaktivt demokratiarbete och att ansvara för att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med nämnder/styrelser och andra aktörer.

Fokusområdets inriktning återfinns i Göteborgs Stads program för en jämlik stad och omfattas av målområdet Skapa förutsättningar för inflytande, delaktighet och tillit. En betydelsefull del i skapandet av en jämlik stad är arbetet med att skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit för alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning. På samhällslevelig nivå handlar delaktighet och inflytande om möjligheten att delta i styret av det gemensamma. Delaktighet och inflytande handlar också om invånarnas möjligheter att delta i civilsamhället, i folkrörelser och i lokalsamhället. Delaktighet och inflytande är också viktigt på individnivå för att minska skillnaderna i livsvillkor. Det är en fråga om kontroll, inflytande och delaktighet i det dagliga livet, i till exempel skolan, i bostadsområdet och i rollen som brukare av olika offentliga tjänster. Det kan vidare handla om gemenskap i sociala nätverk i vardagen. Att lösa problem tillsammans med andra skapar tilltro till deras välvilja och stärker därmed tilliten mellan människor.

Förvaltnings AB Framtidens insats med trygghetsdialoger är en viktig åtgärd för att utveckla boendeinflytandet och stärka demokrati och delaktighet i områdena.

Insatser

Insats 4:1 Invånare i särskilt utsatta områden som har behov av men inte tidigare tagit del av samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta i kursen

Nyanlända som deltar i etableringsprogram genom Arbetsförmedlingen har rätt till kurs i samhällsorientering motsvarande 100 timmar. Kursen innehåller bland annat utbildning i rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, demokrati och jämställdhet, barns rättigheter samt information om utbildning, arbetsmarknad och hälsa. Kursen ges i dialogform på olika språk av integrationscentrum under socialnämnd Centrum. Enlig lag (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare har även anhöriginvandrare rätt att delta i samhällsorientering. Kommunerna har en skyldighet att erbjuda kursen i tre år efter att den nyanlände har folkbokförts i Sverige. Enligt lagstiftningen ska kommunen verka aktivt för att nå alla nyanlända i kommunen som har rätt till samhällsorientering och motivera dem att delta i kursen. Det finns inga hinder att även erbjuda utbildningen till individer som har behov av den, även om de har vistats en längre tid i Sverige. I vissa fall är anhöriginvandrare en grupp som kan vara svår att nå med information om möjligheten att delta, varför särskilda insatser kan behöva göras i samverkan mellan flera nämnder samt med föreningar och studieförbund.

Insats 4:1	Invånare i särskilt utsatta områden som har behov av men inte tidigare tagit del av samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta i kursen
Fokusområde	Inflytande, delaktighet och tillit

Förväntat resultat	Fler invånare i utsatta områden har kunskap om det svenska samhället och staden Göteborg, och vilka rättigheter och skyldigheter man har som medborgare. Med ökade kunskaper ökar också tilliten och delaktigheten.
Samordningsansvar	Socialnämnd Centrum
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost, förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Insats 4:2 Utveckla samverkan med civilsamhället i särskilt utsatta områden

Civilsamhället är en viktig aktör i arbetet med att vända utvecklingen i utsatta områden. Här ingår både föreningar, trossamfund, idéburna organisationer och boende i området. Arbetet blir mer effektivt när olika aktörer samverkar. Civilsamhällets organisationer har en unik lokalkännedom och kunskap som behövs i arbetet med att minska och motverka segregation, mildra dess effekter och skapa trygga samhällen. Att stötta och samverka med civilsamhällets olika aktörer i särskilt utsatta områden bidrar till ökat inflytande, delaktighet och tillit hos invånarna samt kan främja trygghet och barns och ungas uppväxtvillkor. Det är angeläget att säkerställa att olika individer och grupper görs delaktiga och att ingen diskrimineras. Samverkan ska utgå från principerna i Göteborgs Stads överenskommelse om samverkan med civilsamhällets organisationer:

- Integritet och oberoende
- Dialog
- Kvalitet
- Långsiktighet
- Öppenhet och insyn
- Mångfald

Det kan finnas behov av att samverka med föreningar som inte verkar lokalt, men som kan behöva nå ut till invånare i särskilt utsatta områden. Det kan exempelvis handla om föreningar inom funktionsstöd eller hbtq-frågor.

Nämnden för demokrati och medborgarservice har i uppdrag att fortsätta rikta upplysande insatser om demokrati och rösträtt till stadens medborgare, samt upprätta en infrastruktur för lokal och digital demokrati.

Insats 4:2	Utveckla samverkan med civilsamhället i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Inflytande, delaktighet och tillit
Förväntat resultat	Ökad trygghet, ökad delaktighet, ökad tillit
Samordningsansvar	Lokalt: Socialnämnderna Hisingen och Nordost utifrån respektive stadsområde Hela staden: Idrotts- och föreningsnämnden och socialnämnd Centrum
Ansvar	Idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost samt Förvaltnings AB Framtiden

Bilaga 1: Styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna plan
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	Programmet belyser vikten av jämlika och goda livsvillkor samt innehåller strategier för att ge alla människor i staden möjlighet till delaktighet och inflytande samt bättre förutsättningar för hälsa och livsvillkor. Handlingsplan för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden 2025, lutar sig mot de strategier som program för en jämlik stad innehåller. Insatser i handlingsplanen förekommer inom programmets målområden. En förutsättning för att nå målet att Göteborg inte ska ha några särskilt utsatta områden, är att programmet efterlevs.
Göteborgs Stads plan för en jämlik stad	Planen innehåller aktiviteter i samverkan mellan nämnder och styrelser som ska ge människor i Göteborg rätt till goda och likvärdiga livsvillkor. Insatser i handlingsplanen för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden förekommer delvis som aktiviteter i planen för en jämlik stad, då med samverkan som syfte. Att planen följs i stadens verksamheter bidrar till att nå målet att inga områden ska vara särskilt utsatta.
Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program	Syftet med programmet är att kraftsamla och förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i det gemensamma arbetet för att öka tryggheten för de som lever, verkar och vistas i staden och för att minska den individuella och organiserade brottslighetens påverkan på göteborgssamhället. Syftet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat, kort- och långsiktigt arbete som anpassas till samhällsutvecklingen och bedrivs samordnat och kunskapsbaserat mot aktuella läges- och problembilder. Det övergripande målet är att Göteborg ska vara en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet.
Göteborgs Stads folkhälsoprogram	Programmets mål är att barn och ungdomar ska ha trygga och goda uppväxtvillkor och att alla göteborgare ska ha en god hälsa som är jämlikt och jämställt fördelad.
Göteborgs Stads program för full delaktighet	Målsättningarna i programmet innebär att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt till bland annat demokratisk delaktighet och ett tryggt liv som alla göteborgare. Stadens verksamheter ska i uppföljningar samla in underlag på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna.
Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program	En av målsättningarna är att arbetslösheten i Göteborg ska vara lägst bland Sveriges storstäder.
Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning	Målsättningen är att staden ska trygga tillgången till goda bostäder för alla göteborgare. En av strategierna är att stadens ska bidra till goda bostäder och livsmiljöer samt en bättre fungerande bostadsmarknad för alla.

Göteborgs Stads program för lokalförsörjning	Ett av målen är rätt lokaliserad kommunal service, vilket innebär att lokaler finns placerade bland annat utifrån perspektivet där stadens medborgare behöver den. Ett annat mål är socialt hållbar kommunal service, vilket syftar till att stadens verksamhetslokaler ska vara anpassade och tillgängliga för att bidra till ett mer jämlikt Göteborg.
Översiktsplan för Göteborgs Stad	Enligt de inriktningar som översiktsplanen föreslår lokaliseras en stor del av tillkommande bostäder i mellanstaden där områden med socioekonomiska utmaningar ligger. Översiktsplanen slår fast att det handlar om att möjliggöra en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad och att ha en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden samt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor.
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	Planen slår fast att alla stadens verksamheter ska genomsyras av principen om mänskliga rättigheter.
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	Det övergripande målet för planen är att det hedersrelaterade våldet och förtrycket ska upphöra. Att planen följs i berörda nämnder och styrelser är en förutsättning för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden, då hedersrelaterat våld och förtryck är ett kriterium för att ett område ska klassas som särskilt utsatt.
Göteborgs Stads plan mot våldsbejakande extremism	Planens övergripande mål är att inga individer från Göteborg ska radikaliseras, rekryteras eller utgöra ett hot mot det demokratiska och öppna samhället. Att planen följs i det gemensamma sektorsövergripande arbetet är en nödvändighet för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden, då våldsbejakande extremism utgör ett kriterium för att ett område ska klassas som särskilt utsatt.
Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism	Planens övergripande mål är att Göteborg är en stad fri från rasism. Insatserna handlar om att utveckla kompetens och arbetssätt i samverkan med civilsamhället för att motverka bland annat rasism, islamofobi, antisemitism och trans- och homofobi.
Göteborgs Stads plan för jämställdhet	Planen fokuserar på normer som skapar ojämställdhet mellan könen. Ett av planens utvecklingsområden är frihet från våld med fokus på främjande och förebyggande insatser mot bland annat destruktiva maskulinitetsnormer, samt en meningsfull fritid.
Biblioteksplan för Göteborgs Stad	Planens vision är att folkbiblioteken ska vara en självklarhet för göteborgarna med tillgängliga och öppna bibliotek.

<p>Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings</p>	<p>Syftet med riktlinjen är att nämnder och bolagsstyrelser ska ha en god förmåga i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings. Riktlinjen förtydligar nämnders och bolagsstyrelsers roller och ansvar samt vilka funktioner och vilken förmåga som krävs i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings.</p>
<p>Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våld i nära relationer</p>	<p>Syftet med riktlinjen är bland annat att det stöd staden erbjuder vid våld i nära relation ska vara likvärdigt oavsett var i staden personen bor.</p>
<p>Plan för meningsfull fritid</p>	<p>Grundskolenämndens plan lutar sig mot strategin Barn och unga ska ha en tillgänglig och meningsfull fritid i program för en jämlik stad och innefattar följande insatsområden: Skolan som arena, utökad timplan, utökad inskrivning i fritidshem och övrig samverkan och andra samarbeten. Planen för meningsfull fritid syftar till att överblicka och rikta insatser till framför allt mellanstadieelever i skolor med en social utsatthet.</p>
<p>Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030</p>	<p>Syftet med programmet är att beskriva vad koncernen ska göra för att bidra till att ingen del av staden ska finnas med på polisens lista över särskilt utsatta områden 2030. Handlingsplanen för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden 2025, innehåller till viss del insatser som även förekommer i strategin.</p>
<p>Central samverkansöverenskommelse mellan polisområde Storgöteborg och Göteborgs Stad</p>	<p>Ett övergripande mål med överenskommelsen är att den lokala tryggheten ska öka och brottsligheten minska. Stadens trygghetsfrämjande arbete ska utvecklas och stärkas. I samverkan med polisen och andra sakkunniga, ska brottsutsatta och otrygga platser fortsatt identifieras. Trygg i Göteborg är en viktig del av stadens samlade trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Andra verktyg i arbetet är SSPF och SIG.</p>

Bilaga 2: Indikatorer

Till handlingsplanen finns det indikatorer för att mäta måluppfyllelsen. För att kunna mäta resultat av insatserna har indikatorer samt målvärden tagits fram. Indikatorer och utgångsvärden är hämtade från olika källor och kommer från mätningar som har gjorts 2020 och 2021.

Indikatorer och utgångsvärden för fokusområde Barns och ungas uppväxtvillkor har hämtats från Jämlikhetsrapporten och Fritidsvaneundersökningen. Indikatorer och utgångsvärden för fokusområdena Stadsutveckling, Grundläggande säkerhet och trygghet samt Inflytande, delaktighet och tillit har hämtats från SOM-undersökningen i Göteborg.

Som målvärden har angetts de värden som är ett genomsnitt för samtliga områden i Göteborgs Stad, mot bakgrund av målet att Göteborg ska vara en jämlik stad.

Mål	Indikator	Utgångsvärde	Målvärde 2025
Inga utsatta områden	Antal särskilt utsatta områden	5 (2021)	0
Ökad gymnasiebehörighet	Andel på kommunala skolor i särskilt utsatta områden med behörighet till yrkesprogram på gymnasiet	54 % (juni 2022)	78 %
Ökade svenskkunskaper	Andel på kommunala skolor i särskilt utsatta områden som klarat kunskapskraven i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	72 % (juni 2022)	85 %
Ökad fritidshemsinskrivning	Andel på kommunala skolor och särskolor i särskilt utsatta områden som är inskrivna i fritidshem i årskurs F-3	50 % (mars 2022)	77 %
En meningsfull fritid	Andel unga i mellanområden med särskilt utsatta områden* som är med i förening, klubb eller grupp	48 % (åk 5) 28 % (åk 9) (2021)	74 % (åk 5) 56 % (åk 9)
En meningsfull fritid	Andel unga i mellanområden med särskilt utsatta områden* som är nöjda med sin fritid	82 % (åk 5) 67 % (åk 9) (2021)	86 % (åk 5) 67 %** (åk 9)
Föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning	Andel treåringar i särskilt utsatta områden som ej är inskrivna i förskolan	10 % (2021)	6 % (2021)
Föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning	Andel personer 18-64 år som bor i barnhushåll som har fått ekonomiskt bistånd	10 % (2020)	4 %
Ökad trygghet	Trygghetsindex i särskilt utsatta områden	50 % (2021)	73 %
Ökad tillit och delaktighet	Samhörighetsindex i särskilt utsatta områden	49 % (2021)	51 %

*Data från undersökningen möjliggör inte att elever boendes i särskilt utsatta områden särredovisas. Denna uppgift ger sannolikt en högre andel eftersom mer välbärgade områden ingår i samma kategori.

**Undantag där målvärdet istället har varit att behålla utgångsvärdet eftersom värdet för de särskilt utsatta områdena översteg genomsnittet för Göteborg.

Bilaga 3: Preventionspyramiden

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer, vilket kan illustreras i form av en pyramid. Basen i pyramiden innehåller universella insatser som riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Mittensektionen består av selektiva insatser som fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser. I pyramidens topp finns indikerade insatser som riktar sig till dem som har drabbats av eller begått brott. Insatserna som staden ska utföra för att minska brottsligheten och öka tryggheten behöver rikta sig mot alla nivåer. Handlingsplanen för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025 innehåller framför allt universella insatser till de som bor i dessa områden, men också en del selektiva insatser till exempelvis barn i särskilt utsatta områden. Andra styrande dokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området riktar sig mot de andra nivåerna, och i vissa fall mot alla preventionsnivåerna. Pyramiden nedan visar ett urval av styrande dokument inom området.

